

מִרְן הֶרֶב הַצְטַעַר מֵאֵד עַל בְּתוֹ אֶסְתֵּר יַעֲלֵ, הַיּוֹת שֶׁהִיא נּוֹלֵדָה בְּאַרְץ־יִשְׂרָאֵל, וְהִיתָה חֲבִיבָה עֲלֵיו הֶרֶבָה. בְּפִרְטוּט סִפְרֹתֵי כֹאשֶׁר הֶגַ' רִצִּי הֶכֶהן הֶגַ' רִשׁ נֶתַן שִׁיחֵיו בָּאוּ לְנַחֲמֵנִי כִשְׁהֶתְאַבְּלֵנוּ עַל אַחֲוֹתֵנוּ הֶרֶב־נִגִּית הַצְדֻקְנִית מֵרַת חֵי' בְּרִינָה רֹחֲמָה עִ"ה שֶׁמֵּתָה בְּיוֹם י"ט אֱלוּל תִּשְׁי"ח בְּעִיָּה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א. רַב בְּרֻכּוֹת יַחֲלוּ עַל רֹאשׁ חֲבֵרֵי הַזְּעֵדָה בְּעֵבֹר הַטּוֹב שֶׁתַּעֲשׂוּ עִם הַנֶּפֶשׁ הַטְּהוּרָה שֶׁל הַבַּחֲוֹר הַנַּחֲמֵד ז"ל, לְהַקִּים צִיּוֹן לְנַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ. תְּהִי מִשְׁכּוֹרְתְכֶם שְׁלֵמָה בּוֹזָה וּבְבָא.

חַיִּים זְבוּלוֹן חֶרֶל"פ רַב וְאַב"ד רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן

בְּעַהֲמ"ח סֵפֶר נַחֲלִי"ח.

תשובה להשלמת בירור הדברים

הֶרֶב צ"י הֶכֶהן קוֹק / רֹאשׁ יִשִּׁיבַת "מֶרְכּוֹ הֶרֶב"

ב"ה.

בְּדַשׁ"ת מַעֲכ"ת שְׁלִיט"א, בְּהַמֶּשֶׁךְ תּוֹחַלַת הַסְּלִיחָה עַל הַתַּעֲכּוּבוֹתֵי, מֵתוֹךְ הַטְּרֵדָה הַמְּרֻבָּה בְּעִבּוּדֵה"ק, הַנְּנִי שׁוֹב לְהַשְׁלֵמַת בִּירוּר הַדְּבָרִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין שֶׁל מִכְּשׁוֹל לִפְנֵי"ע.

מִשְׁכ"כ כ"ת מִדְּהַתוּס"ס בְּעִז' ו' שְׁבַנּוּיִר י"ל שְׁמָא שְׁכַח נּוֹזִירוֹתוֹ, שְׁכֹאִלוּ מִשְׁמַע שְׁאִיסוּר הַהַכְּשֵׁלָה הוּא כְּשֹׁאִין הַמוֹכְשֵׁל יוֹדַע מְצִיאוֹת הַאִיסוּר, — הֵלֵא מְפֹרֶשׁ בְּדַבְרֵיהֶם שֶׁם דְּה"ה בְּכָל שְׁאֵר אִיסוּרֵינִי, אֵלֵא שְׁכַח הוּא גַם בְּכּוֹס יֵינִי לְנוּיִר, דְּלִמִּישְׁתִּי בְּעִי, וְשְׁמָא שְׁכַח נּוֹזִירוֹתוֹ, וְאַכֵּן ה"ה בְּשֹׁאֵר אִיסוּרֵינִי, שֶׁהַמוֹכְשֵׁל יוֹדַע מְצִיאוֹת הַאִיסוּר, כְּשִׁלּוֹקַח לְאַכּוֹל הַדְּבַר הַאִיסוּר, כְּמוֹ שֶׁהוּא עֲכָשִׁיו, וְאַשֶׁר לְתַקְּנוֹ וּלְהַתִּירוֹ צָרִיךְ מַעֲשֵׂה מִיּוֹחַד.

מִשְׁכ"כ כ"ת מִדְּהַרְמַב"ם פִּי"ב מֵה' רוּצַח בְּהַגְּדַרַת אִיסוּר נְתִינַת הַמִּכְשׁוֹל, הֵלֵא מְבֹאֵר שֶׁם בְּדַהַרְמַב"ם שְׁאִיסוּר הַהַכְּשֵׁלָה הוּא לֹא בְּמֵה שֶׁהַמוֹכְשֵׁל אֵינּוּ יוֹדַע אֵת מְצִיאוֹת הַאִיסוּר, אֵלֵא בְּמֵה שְׁאִינּוּ מְכִיר וְיוֹדַע אֵת עֶרֶךְ הַאִיסוּר וְחוֹמֵר דִּינּוֹ, "שְׁאִינּוּ רוֹאֵה דֶרֶךְ הָאֵמֶת מִפְּנֵי תַאוֹת לְבוֹ".

מִשְׁכ"כ מִלְשׁוֹן רִשִׁי בְּעִז' שֶׁם "שְׁמָא יֵבֵא לְשִׁתּוֹתוֹ", ג"כ אֵינּוּ עֲנִין לְנִדּוֹנָנוּ, שֶׁהֵרִי מְבֹאֵר דְּלֹא מִיִּירֵי שְׁאִינּוּ יוֹדַע מְצִיאוֹת הַאִיסוּר, שְׁבְּכּוֹס יֵינִי זֶה, אֵלֵא הַחִילּוֹק בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁל רִשִׁי לְעוֹמַת דְּהַתוּס' הוּא אִם צַד הַחֲשֵׁשׁ הוּא בְּשִׁכְחָתוֹ אֵת הַאִיסוּר, וְשִׁמּוּשׁוֹ בְּדַבַּר הַאִיסוּר הוּא וְדָאֵי, כְּדַהַתוּס"ס, אוֹ שֶׁהוּא בִּידִיעָתוֹ הַאִיסוּר, וְעַם זֶה בְּחֲשֵׁשׁ שְׁמָא יֵבֵא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּאִיסוּר כְּדִרְשִׁי.

ומה שהזכיר ממש"כ בבית-זבול ח"ב סי' ח' אות ח', הלא שם אין מדובר מענין מדת הידיעה של המוכשל את האיסור, אלא במציאות המכשול בעצמו, אם הוא ודאי מכשול או ספק מכשול, וכן מה שהובא שם בבי"ז מד' הריטב"א, בחילוק שבין תבעיה בפירוש לאיסורא, או תבעיה סתמא, הרי הוא ג"כ לא בענין ידיעתו את מציאות האיסור, אלא בענין תביעתו את הדבר האסור בפירוש או בסתמא, והוא קרוב לחילוק המציאות שבין תרי עברי נהרא. וכן מה שהובא שם מהתוספתא, והוא הוא בתלמודא דידן משום לפנ"ע לתמ"כ.

מש"כ מד' הדגמ"ר, לש"ך סי' קנ"א ס"ק ו', שבמזיד אין מצווים להפרישו, הלא ג"כ אינו ענין הא הפרשה, במה שהוא בעצמו עושה מדידיה, להא דנדוננו בהא דהושטה ונתינה של מכשול האיסור מצדנו לידו ורשותו של המוכשל (מלבד מה שזה בעיקרא דמילתא קשה מבב"ק כ"ה, וערש"י שם ד"ה איסורא).

וברמב"ם ה' ת"ת ובשו"ע רמ"ב סי"א דלאפרושי מאיסורא, גם בפני רבו, הוא גם כשעובר עבירה מפני שאינו יודע או מפני רשעתו, שהוא גם כשהוא יודע, ויל"ח לגבי מדת הה"ש שהוא גם כשיודע אם הוא ברשעתו.

ומוכרחני כעת לקצר. וברכת התורה וצפיית התחדשות אור ישע ה' לעמו"נ ושה"ג.

צבי יהודה הכהן קוק

הענין הישועה... וישיבת בית המדרש... וכו'...

א"ת הישועה... וכו'...

ענין הישועה... וכו'...